1939 ий 18 АВГУСТ № 71 (570) Акше 5 ыр.

9 ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

ВЕЛИКИЙ КАЛЫКЫН КУАТЛЕ АВИАЦИЙЖЕ

Советский калык—шулдыран калык. Советский Союз—сталинский пятилетка ийлаште куатле авиационный державышке савырнен. Сталинский воздушный флот большевистский партийын да лично Сталин йолташын руководитлымышт дене тӱняште сеҥаш лийдыме вий лийын.

Таче мемнан пӱтынь калык сталинский авиаций Кечым—шкенжын йӧратыме пайремжым пайремла. Таче мемнан военный, гражданский да осоавиахимовский летчик-шамыч советский авиацийын куатшым, тудын техникажым, шке мастарлыкыштым да границышкан аралаш ямде улмыштым моткоч чаплынончыктат. Сталинский сокол-шамыч пилотажын кӱкшӧ искусствыжым, шкеныштын моткоч кугу выдержкыштым, геройствыштым демонстрироватлат.

1933 ийыште ВКП(б) ЦК ден ЦКК-н январский Пленумыштыжо Сталин йолташ ойлен: „Мемнан авиационный промышленность уке ыле. Мемнан тудо уло ынде.“ Советский калык моткоч чапле машина-шамычым шке строитлаш тунемын шуктен. Мемнан авиационный завод-шамыч эн передовой техника дене оснащатлыме куатле предприятийыш савырненыт. Родинан боевой машинашамычше тӱняште эн сай улыт; „...кызыт мемнан военный аэродромлаште часыште 500 километр деч шуко утла скоростян, а кӱкшыт дене 14—15 тӱжем метрым ятыр шуко эртыше истребительым гына огыл, но бомбардировщикымат чӱчкыдынак ужалтеш“ (К. Е. Ворошилов).

Летный паша—почетный профессий. Летчик профессий мужествым, пеҥгыде, большевистский волям да характерым, энергийым, выдержкым, упорствым требоватла. Нине качество-шамыч советский айдемын гына лийын кертыт. Нуным мемнан партий да авиацийын создательже великий Сталин воспитатлен да воспитатла.

Садлан советский авиацийын историйже социалистический родина лӱмеш, гениальный Сталин лӱмеш ыштыме подвиг-шамыч дене темалтын. Мемнан эпохын великий летчикше Валерий Чкаловын вуйлатымыже дене Москва гыч Северный полюс гоч Американыш чоҥештымаш, Советский Союз Герой-шамычын Громов, Юмашев, Данилинын прямой дене полетын дальностьшын мировой рекордым установитлымаш, Советский Союз Герой Коккинакин Москва гыч Дальный Востокыш, Канадыш молниеносный рейсше-шамыч, летчица—героиня-шамычын Гризодубова, Осипенко, Раскован перелетышт—сталинский сокол-шамычын мужествыштым, мастарлыкыштым пӱтынь тӱнялан ончыктышт.

Сталинский авиаций шкенжын кадржым да резервше-шамыч дене виян. Гражданский воздушный флот—военный авиацийын ӱшанле резервше—воздушный линийын кужутшо дене, грузовой перевозкын об'емжо дене тӱняште первый верым налын; авиационный шотышто пеш развитый США-н воздушный линийже 103 тӱжем километр гын, Советский Союзын воздушный магистральже 116 тӱжем километр.

Воздушный спорт советский молодежын йӧратыме пашаже. Ленинско-Сталинский комсомолын лучший членже-шамыч летный школлаште да аэроклублаште кугу желаний дене тунемыт. Комсомолец-шамычын, пӱтынь советский молодежын эн шерге да заветный шонымашыже—сталинский летчик лияш, йошкар шулдыран кайык-шамыч дене управлятлаш тунемаш, эн кӱшыч, эн писын да эн умбаке чоҥешташ!

МЕСТНЫЙ СОВЕТЛАШКЕ САЙЛЫМЕ НЕРГЕН ПОЛОЖЕНИЙЫМ ИЗУЧАТЛАТ

Местный Советлашке сайлыме нерген Положенийым „Красный Октябрь“ колхозын (Параньга район) колхозникше - шамыч коклаште изучатлаш тӱҥалыныт. Агитатор Р. Росляков йолташ колхозник-шамычын канымышт годым Положенийым умылтара. Колхозник - шамыч агитаторлан шуко вопросым пуэдат. Росляков йолташ сайын умылтара.

Серебряков.

ВЛКСМ ОБКОМЫШТО

Теҥгече, 17 августышто, ВЛКСМ Маробком Бюро „КИМ“ колхоз пелен се (Йошкар-Ола район) комсомольский организацийын письмажым обсуждатлен да ВЛКСМ чыла райком-шамычлан тиде письмам кумдан обсуждатлымашым организоватлаш предложитлен. ВЛКСМ райком-шамыч да первичный комсомольский организаций-шамыч зернопоставкын планжым срок деч ончыч темышаш верч, заемлан подписка дене взносым срок деч ончыч вноситлышаш верч да ял озанлык ийым успешно завершитлышаш верч социалистический соревнованийын у волнажым XXV Международный Юношеский Кече вашеш кумдан шарышаш улыт.

ВЛКСМ Обком Бюро Кырык Марий ден Пектубай райолнаште антирелигиозный пропагандын состояниймже нерген ВЛКСМ Пектубай райком секретарьын да ВЛКСМ Кырык Марий райкомын пропаганда ден агитаций отдел дене заведующийжын докладыштым колыштын.

ВЛКСМ Обком Бюро нине районлаште антирелигиозный пропагандым пытартыш жапыште саемдыме нерген, туге гынат, ВКП(б) Маробкомын антирелигиозный пропаганда нерген 1939 ий 5-ше январьыште лукмо постановленийже йӧршеш ситыдымын реализоватлалтеш манын отмечатлен.

ВЛКСМ Обком Бюро райкомол-шамычлан антирелигиозный пропагандым саемдаш предложитлен.

МИРОВОЙ РЕКОРД-ШАМЫЧЫМ ЗАВОЕВАТЛЫМАШ

(цифр ден факт-шамыч)

● 1922—1923 ийлаште первый советский самолет-шамычым ыштыме.

● 1924—1927 ийлаште советский летчик-шамыч международный ареныш лектыт. Тиде ийлаште перелет - шамычым ыштыме: Ташкент—Кабул, Москва—Токио, Москва—Пекин, Москва—Анкара, Бабушкин ден Чухновский знаменитый полет-шамычым Арктикыш ыштеныт.

● 1933 ийын январьыште Сталин йолташ, первый пятилеткын итогшо-шамычым подводитлен, ойлен: „Мемнан авиационный промышленность уке ыле. Мемнан тудо уло ынде.“

● 1933 ийыште правительствын постановленийже дене авиаций Кечым установитлыме, тиде Кече кажне ийын 18 августышто пайремлалтеш.

● 1934 ийыште советский авиацийын у сеҥымаш-шамычше лийыныт. Челюскинец-шамычым героический утарымаш советский летчик - шамычын чапыштым тӱня мучко шарен.

● 1936 ийыште летчик-шамыч Коккинаки, Юмашев, Алексеев, Нюхтиков, Липкин груз дене (0,5 тонна гыч тӱҥалын 13 тонна марте) чоҥештыме кӱкшытын чыла мировой рекорд-шамычым Советский Союзлан завоеватленыт.

● 1936 ийыште Советский Союзын Геройжо-шамыч Чкалов, Байдуков, Беляков Сталинский маршрут дене чоҥештат: Москва—Земля Франца-Иосифа—Петропавловск-на-Камчатке—Николаевск-на-Амуре. 56 час 20 минут жапыште самолет посадка деч посна 9.374 километрым чоҥештен.

● 1937 ий. Тяжелый воздушный корабль-шамыч эскадра Советский Союзын Геройжо М. Водопьяновын вуйлатымыже дене тӱнян вершинышкыже—Северный полюсыш чоҥешта да ийын кошташ ийышке але марте лийдыме посадкым ышта.

● 1937 ийын июньышто Советский Союзын Геройжо-шамыч Чкалов, Байдуков да Беляков 63 час 25 минут жапыште Москва гыч Северный полюс гоч Северный Американ побережьешкыже героический перелетым ыштат. Тиде ийынак выдающийся советский летчик-шамыч Громов, Юмашев да Данилин тиде маршрут денак (Москва—Северный полюс—США) чоҥештат да прямой ден ломаный линий дене чоҥештыме дальностьын мировой рекордшым установитлат.

● 1936—1937 ийлаште советский летчик-шамыч мемнан эллан 18 международный рекордым завоеватленыт.

● 1938 ий. Герой-летчик-шамыч Коккинаки ден Брядинский „Москва“ самолетеш Москва гыч Дальный Востокыш беспосадочный перелетым ыштат. 24 час 36 минут жапыште 7.600 километрым чоҥештеныт.

● 1938 ийын августышто советский летчик-шамыч мемнан родинан священный границыжым нарушатлыше наглый японский самурай-шамычлан Хасан ер дене лийше бойлаште шалатыше ударым пуэныт.

● 1938 ийын сентябрьыште советский летчица-шамыч Гризодубова, Осипенко да Раскова прямой да ломаный линий дене чоҥештыме дальностьын международный женский рекордым установитленыт. Нуно Москва гыч Дальный Востокыш 26 час 29 минут жапыште 6.450 километрым чоҥештеныт.

● Тений 28 апрельыште летчик-шамыч Коккинаки ден Гордиенко беспосадочный перелетым Москва—Северная Америка маршрут дене ыштеныт. 22 час 56 минутышто 8.000 километрым чоҥештеныт.

ПАРАШЮТНЫЙ СПОРТЫШ ЧЫЛАЛАН КОРНО ПОЧМО

Армийыш кайме деч ончыч парашютный спорт нерген мый нимомат раш пален омыл. Авиационный частьыште летно-учебный подразделенийыште служитлымем годым гына советский авиацийыште парашютизмын кугу значенийжым умлышым да мыят парашютист лияш пенгыдын шонен пыштышым.

Чапле парашютист лияшлан авиатехника, парашютный спорт дене шуко литературым лудынам, парашютизм спорт дене кугурак специалист-шамычын опытыштым восприниматленам.

Кызыт мый парашютный спорт дене 2-шо категорий инструктор улам. Самолет гыч парашют дене 29 тӧрштымашым ыштенам. Шкеак самолет дене управлятлен моштем. Мыйын вуйлатыме дене 1939 ийыште Йошкар-Оласе молодежь парашютный вышка гыч 1000 утла тӧрштымашым ыштен.

Парашютный спорт дене эше сайынрак овладеватлашлан, кызыт Военно-воздушный Школыш тунемаш пураш виян ямдылалтам.

Гр. М. Ерослвнов,
МАССР Наркомюст кадр-шамыч отделын начальникше.

Н. Бабушкина лӱмеш аэроклубын учлет-отличницаже Н. В. Письменова йолташ.
Фото А. Овечкинын.

Шонымашем шуктем

Летный пашалан тунемаш—тиде кугу пиалым сеҥен налаш—мый ятыр ий годсек шонен иленам. 1938 ийыште мый летный школыш тунемаш пурышым да шке шонымашем шукташ пижым. Вет мемнан элыште молодежьлан моткоч кумда корно почмо, мемнан верч—советский молодежь верч—партий ден правительство да чыла калыкын йӧратыме вождьшо **Сталин** йолташ моткоч кугун заботитлат.

Йошкар-Ола аэроклубышто теоретический курсым эртымек, мый чытыдымын тудо кечым вучаш тӱҥалым, кунам мланем самолет дене самостоятельно чоҥешташ разрешитлат.

* * *

1939 ий, 29 июль... Тиде кечым чытыдымын вученам! Летный частьын начальникше Канкошев йолташын—„Самостоятельно чоҥештыза!"—манме мутшо мыйын ятыр годсек шонымашем шукталтмым шижтарыш. Самолетын пропеллерже мӱгыралтыш; газым пуэн, нормальный высотам налын, машина дене южыш нӧлталалтым. Чоҥештыме жапыште мыйын моткоч кугу волнений лие. Тунам партий ден правительствылан, Сталин йолташлан благодарность мутым пелештыме шуын; чынак, вет мый шкетын, мланем простой самырык ӱдырлан тыгай кугу, сложный машиным ӱшанен пуэныт!

Тиде кече курымлан мыйын ушыштем кодеш. Мый калыкын славный ӱдыржӧ, пеледше родинан ӱшанле защитникше лиям!

Н. В. Письменова.

ВОЕННЫЙ ЛЕТЧИК ЛИЯМ

Летчик лияш мый авиамодельым ыштымаш гыч тӱҥалынам, школышто тунемме годым самолетын модельжым ыштылнам.

1935 ийыште, 16 ияшем годым, Барыш селасе планерный школыш тунемаш пуренам. Ик ий гыч школым тунем пытармек Ярославльыште планерист-шамычын областной слетышто лийынам.

Икмыняр ий гыч Марбумкомбинатыш паша ыштaш толым. Туштo Н. Бабушкина лӱмеш аэроклубын филиалже летный школыш тунемаш наборым ыштыш. Тунемаш мыйымат налыныт. 1939 ий март тылзе мартен теорийым туштo тунеммек Йошкар-Олаш толна. Тыште теорийым да практикым эртена.

Первый самостоятельный полетым, посадкым „хорошолан" ыштенам. А кызыт эре „отлично" чоҥештылам.

А. М. Емелин,
учлет—отличник.

Н. Бабушкина лӱмеш аэроклубын учлет-отличникше, комсомолец И. С. Аносов йолташ.
Фото М. Чуршуковын.

Первый полет

Мемнан села гоч самолет чоҥештен эртен. Тунам мый изи улам ыле. Самолетым мӱндыркӧ, койдымо лиймеш ончен шогенам. Тылеч вара мыйын ушышто самолет дене чоҥештыме, тыгай кугу кайыкым шке виктарен моштымо шуын.

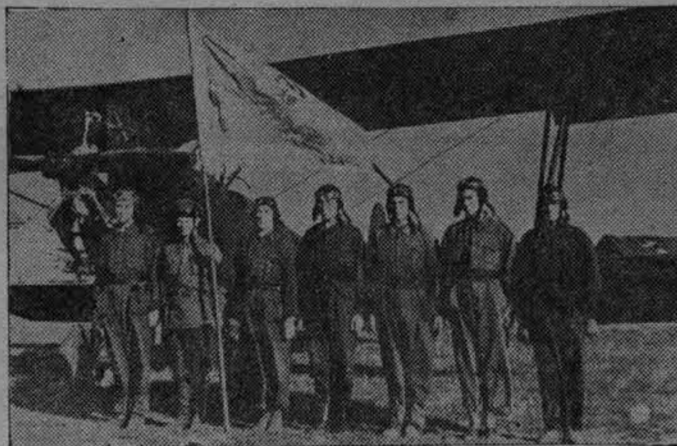
Летчицалан тунемаш пураш комиссийыш кок гана миййнем ыле, капем изилан кӧра огыт нал манын ӧрмалгенам. Ӱмаште комиссийыш миййшым. Тазалык отличный, но капем ик сантиметрлан изирак да мыйым ынештат нал ыле, варажым комиссий,—але ӱдыр самырык, эше кушкеш,—манын налыч.

Первойрак тунемаш нелә ыле. Кечывалым средний школын 10-шо классыштыже тунемынам, пионер вожатыйлан пашам ыштенам, а кастене летный школышто тунемынам. Настойчиво да упорно тунемме дене теорийым отличнылан сдатленам, тидлан аэроклубын командованийже кок благодарностьым пуэн.

Ояр кеҥеж эр. Тиде эр мланем курымешлан шарнашем йӧра. Тиде кечын мый самолет дене первой гана самостоятельно чоҥештенам. Тунамсе куанымашем мут дене каласенат ом керт. „По коробочке" полетым ыштен, самолетым сай волтен шындымек инструкторлан рапортым пуышым. Инструктор Клименко йолташ,—молодец, сай чоҥештет, заданийым сай шуктышыч,—мане.

Тыге мый самостоятельно чоҥештылаш тӱҥалым. Кызыт эре „отлично" чоҥештылам.

О. П. Аферина,
учлет-отличница.

Ната Бабушкина лӱмеш аэроклубын инструктор-летчик Спирин йолташын экипажше Кумышо Сталинский Пятилетка лӱмеш соревнованийыште первый верым налын да аэроклубын командованийже тудлан переходящий Красный Знамям пуэн.
Снимкыште: (шола гыч) Н. Т. Спирин — инструктор-летчик, Н. Н. Мельников—техник, В. Г. Суворов — группын старшинаже, И. В. Шевелев, Г. И. Кислицын, В. П. Чулков, В. И Лесин — учлет-шамыч.
Фото А. Овечкинын.

АЭРОДРОМЫШТО

Автомашина корнысо пуракым тӱргыктен ола гыч кудал лекте. Ола койын-койын шеҥгелан кодеш. Тиде машина кажне кечын эрдене кум шагат жаплан учлет-шамычым аэродромыш нангая. Тачат тыгак.

Учлет-шамыч олаште эн ончыч кынелыт. Кажне эрдене чевер кечын лекмым нигӧ деч ончыч ужыт. Таче ийгече сай лийшаш. Каваште ик пыл лапчыкат ок кой.

— Шереҥгыш кок еҥ дене шогалза!—звено командирын йӱкшӧ шергылте. Звено командирын заместительже Федулов йолташ полет-шамыч дене руководитлаш дежурныйым да стартовый нарядым выделитлымек, стройым распуститла. Учлет-шамыч ангара гыч самолет-шамычым полетлан ямдылаш луктыт. Нуно самолетын чыла частьше-шамычым сайын ончат. Икмыняр жап гыч звено командирын заместительже Федулов йолташ, учлет-шамычым стройыш шогалтымек, самолет-ш а м ы ч ы н учебный полетлан ямде улмыштым начлет Канкошев йолташлан докладыватла.

Стартер ден финишер-шамыч шке постыштым заниматлышт.

Мотор сылне йӱкым луктын мутланаш тӱҥале. Самолетлан полетыш тарванаш лиймым палдыртен, стартер ош флагым ончыкта.

Звено командирын заместительже Федулов йолташ газым пуэн самолетым тарватыш. Самолет первый эркын гына мланде ӱмбачын тарваныш, варажым икмыняр минут гыч койын кӱшкӧ кӱзыш. Инструктор Клименко йолташ дене учлет Князькин йолташ чоҥештышт. Тыге кажне экипаж гыч инструктор ден учлет-шамыч полетыш тарванышт. Самолет-шамычын полетышто лийме жапыште политрук Ильмянов йолташ моло учлет-шамыч дене политинформацийым эртара. Тудо советский авиаций нерген Советский Союз герой Коккинаки йолташын статьяжым умылтара.

Начлет Канкошев йолташ да икмыняр инструктор учлет-шамычын чоҥештымыштым шекланат.

Старт деч тора огыл редколлегий кажне кечын лекше „Стартовка" пырдыж газетым луктеш.

Учлет-шамыч инструкторын заданийыштым шуктен посадкым ыштымек адак воздухыш чоҥештен кӱзат.

Ший йоллажым ш у е н горизонт гыч кече лекте. Мланде ӱмбачын тӱтра эркын кынелын кавашке нӧлталтеш.

Самолет - шамыч тугак волат да адак полетыш тарванат. Ик самолет дек лапкатарак капан, мотор шӱргӧ-вылышан самырык ӱдыр миен шогале. Тиде учлет-отличница Ольга Аферина йолташ. Тудо инструктор деч заданийым налын полетышко тарваныш. Самолет мланде ӱмбачын плавно кынелын, высотам набирайш тӱҥале. Зонышто боевой разворотым, петлым, штопорым ыштымек самолетым посадкыш кондыш. Аферина йолташ полетымат, посадкымат отличнылан ыштен. Инструктор Клименко йолташ,—отлично чоҥештылат,—манын Аферинан кидшым кормыштыш.

Тыге Ната Бабушкина лӱмеш аэродромышто эр гыч тӱҥалын кас мартен паша шолеш. Учлет-шамыч самолетым водитлымын искусствыжо дене овладеватлат.

Иг. РОЖКИН.

XXV МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЮНОШЕСКИЙ КЕЧЫМ У ПОКАЗАТЕЛЬ-ШАМЫЧ ДЕНЕ ВАШЛИЙЫНА

ВКП(б) XVIII с'ездын да ВЛКСМ VIII пленумын решенийышт марте мемнан комсомольский организаций шке пашажым ситыдымын ыштен. ВКП(б) XVIII с'ездын решенийже-шамычым изучатлыме ден пырля ме комсомольский пашам перестроитлаш тӱҥална.

Колхозный комсомольский организаций-шамычын секретарьыштын республиканский совещанийже млан-на шуко пуыш. Ме комсомолец - шамыч коклаште совещанийын обращенийжым обсуждитленна да массово-умылтарымаш пашам ышташлан посна участкылашке комсомолец-шамычым прикрепитленна.

„КИМ" колхоз (Йошкар-Ола район) пеленсе комсомольский организацийын секретарьже А. И. Максимов йолташ.

Фото М. Чуршуковын.

Уржам колхоз нып кечыште поген пытарыш. Уборкышто у стахановец-шамыч кушкыныт. Тӱредмаште Ситников йолташ нормым 160—170 процентлан темен шоген; Павлова йолташ кылта пидмаште 120 процентлан темен шоген да молат тыгак пашам сайын ыштеныт.

„КИМ" колхоз (Йошкар-Ола район) пеленсе комсомольский организаций XXV Международный Юношеский Кечылан ямдылалтме нерген обсудитлен да тиде кечым у сеҥымаш-шамыч дене вашлияш, родина-авалан у подарок-шамычым пуаш решитлен.

Кызыт ме хлебопоставкым кондышашлан постоянный комсомольский бригадым организоватленна. 1 сентябрь марте хлебопоставка планым 100 процентлан темен шуктена. Мемнан колхозышто кок животноводческий ферма уло, ме силосованийым шкенан руководствыш налаш решитленна: шӱдӧ тонна силосым заложитлена.

XXV Международный Юношеский Кече лӱмеш ме Кумышо Пятилетка Заемлан (кокымшо ий выпуск) подписка дене взносым тӱрысынек тӱлышна.

Ме республикысе чыла комсомольский организаций-шамычым да комсомолец-шамычым мемнан примерлан следоватлаш ӱжына: ялозанлык ийым успешно эртарышаш верч молодежь коклаште социалистический соревнованийым организоватлаш, родина-авалан подаркым—тӱжем тонна пырчым досрочно пуаш, заемлан лу тӱжем теҥге ден досрочный взнос-шамычым пуаш—XXV Международный Юношеский Кечым чыла пашаште боевой показатель-шамыч дене вашлияш.

Максимов, Захаров, Павлова.

ОЗИМОЙЫМ ӰДАТ

10 августышто „Чевер ӱжара" колхоз (Шернур район) озимойым ӱдаш лектын.

Ӱдымаште машинист-шамыч М. Росляков, В. Шавердин, Е. Чемешев да П. Чемешев паша нормым кажне кечын 100—150 процентлан темен шогат. Комсомолец-шамыч ӱдымаште примерым ончыктат.

И. Росляков.

Заемлан организованно подписатлалтыч

У-Тор'ял. „Трактор" колхозышто у заемлан подпискым ыштымаш организованно эртыш. Колхозник-шамыч у заемлан подпискым кугу желаний дене ыштышт. Ятыр колхозник подпискым ыштымыж годымак оксам тӱлен.

Теве Иванов Л. К. ден Иванов Ф. И. 100 теҥгелан подпискым ыштеныт да тунамак оксам тӱлышт. Иванов П. Д. ден Атлашкин 50 теҥгелан подпискым ыштеныт да нунат оксам тунамак тӱрыс тӱленыт. Тиде колхозышто первый кечынште заемым 800 теҥгеашым шарыме, 300 теҥге наличный оксам погымо. Заемым шарымаште Иванов йолташ сай примерым ончыктен.

Веденькин.

* * *

Кумышо Пятилетка Заемлан (кокымшо ий выпуск) Токтай-Беляк ял совет мучко (Кужеҥер район) чылаже 30.000 теҥгелан подпискым ыштыме, тышечын 4.000 теҥгем подписка ыштыме годымак тӱлымӧ.

Тыгак Кугу-Чарнур ял совет кӧргыштат колхозник ден колхозница - шамыч 14.650 теҥгелан подписатлалтыч да тунамак 2.000 теҥгем тӱленыт.

П. Поликарпов.

„КИМ" колхозын (Йошкар-Ола район) стахановкаже-шамыч Е. А. Кудряшова, З. А. Павлова, комсомолка М. И. Баженова икияшым тӱредмаште.

Комсомольский паша саемын

ВКП(б) XVIII с'ездын да ВЛКСМ ЦК-н VIII пленумын решенийышт негызеш республика кӧргысӧ шуко первичный комсомольский организаций-шамыч комсомольский пашам перестроитленыт. Нуно союзный ден хозяйственный пашам сочетатлаш тӱҥалыныт.

Теве „Ушем нур" колхоз (У-Тор'ял район) пеленсе комсомольский организаций комсомольский пашам сайын шынден, колхозный производствышто комсомолец-шамыч активно участвоватлат. Комсомольский организаций колхоз правленийын пашашкыже вмешиватлаш тӱҥалын. Тудлан пашаштыже конкретный полышым оказыватла.

Уборка жапыште комсомолец-шамыч паша нормым утыж дене темен шогеныт. Примерлан, Иванова Дария шӱльӧ кылтам пидмаште 0,30 га олмеш 0,50 гаште пиден. Бригадир Самсонов учетым сайын шынден. Комсомолец-шамыч уборка жапыште газетым йӱкын лудыныт; вич кечылан ик гана пырдыж газета лектеш.

М. Веденькин.

УЧЕТЫМ САЙЫН ШЫНДЫМАН

Пашам сайын организоватлыме дене „У пеледыш" колхозышто (Пектубай район) чыла кампаний эреак срокышто эртаралтеш. Колхозник ден колхозница-шамыч кеч могай пашаш кумыл пыштен рӱжге лектыт. Уржам 30 июльыштак 5 кече жапыште тӱред пытарыме. Тӱредмаште Дубникова Л., Петров А., Петрова Е., Петрова Д., да молат 0,10 га олмеш кажне кечын 0,16—0,19 гам тӱреденыт. Тӱредше - шамыч коклаште Дубников ден Петров йолташ-шамыч йӱкын лудмашым организоватленыт; пырдыж газетым луктыныт.

Кызыт колхозышто икияш тӱредмаш виян кая. Но иктым каласаш кӱлеш: бригадир Комаров йолташ трудодень учитыватлымашым начар шынден. Колхозник-шамычын трудоденьышт книжкаш ок пурталт.

И. Анцыгин.

КАДР-ШАМЫЧЫМ АКЛАШ ДА ВОСПИТАТЛАШ

Сталин йолташ XVIII с'ездеш шкенжын исторический докладыштыже кадр-шамычым правильно подбиратлыме нерген, воспитатлыме нерген, нуным выдвигатлыме да расстановитлыме нерген мудрый да глубокий указанийым пуэн.

Кадр-шамычым подбиратлыме шотышто Иосиф Виссарионович Сталин мемнам тыге туныкта: „Партий ден государствын шӧртньӧ фондшо улшо кадр-шамычым аклаш, нунын дене дорожитлаш, нунын дек уважениймым иметлаш... кадр-шамычым шинчаш, кадровый пашаеҥын достоинствыжым да ситыдымашыжым тщательно изучатлаш, пашаеҥын способностьшым могай постышто нимо деч куштылгын шарлен кертмым палаш".

Тидыже теве мом ончыкта: айдеме-шамыч дек тӱнян палыме чыла капитал-шамыч гыч эн шерге улшо капитал дек относитлыме семын относитлаш.

Йошкар - Ола районысо партийный организацийыште самырык комсомолский кадр-шамыч выдвигатлыме шотышто сталинский принципым соблюдатлалтеш. Район мучко шагал огыл низовой комсомольский организацийыште ыштыше комсомолец-шамычым руководящий партийно-комсомольский да хозяйственный организацийлашке выдвигатлыме.

Теве нунын кокла гыч Медведева йолташым налына.

Галина Ивановна 1936 ийыште Йошкар - О л а с е фельдшерско - акушерский школым тунемын пытарен. Тунем пытарымек тудым Шеклянурский родильный пунктышко паша ышташ назначитленыт. Галина шке пашашкыже серьезно да сайын относитлен. Колхозник-шамыч коклаште умылтарымаш пашам эреак ыштен шоген. Тыге тудо шкенжым практический пашаш кушташ тӱҥалын.

1937 ийыште Медведева йолташ комсомолышко пурен. Комсомольский поручениймым эреак аккуратно шуктен толын. ВКП(б) ден

ВЛКСМ райком тудын пашаж дене интересоватлаш, тудын пашаштыже полышым пуаш тӱҥалыныт. Галина Ивановнан политический шинчымашыже кажне кечын нӧлталтын, активностьшо кушкын. Тиде жапыште Медведева йолташ ВЛКСМ райкомын внештатный инструкторжылан пашам ыштен.

Галина Ивановна ик ий да кандаш тылзе гыч Йошкар-Ола райздравын инструкторжо лийын.

Медведева йолташын практический пашашке деловой да серьезный отношенийже партийно-комсомольский организацийлан раш койын шоген. Икмыняр жап гыч Медведева йолташым утларак ответственный пашашке—райздравын заведующийжлан назначитлат. Тудлан эше сложный да ответственный пашам поручатлат. Тудын пашаште ситыдымаш-шамычым тунамак пытараш полшеныт. ВКП(б) райкомеш райздравын пашаже нерген отчетым чӱчкыдынак колыштмо.

Кызыт Медведева йолташ политический шинчымашыжым кажне кечын нӧлта. „ВКП(б) историй краткий курсым" самостоятельно тунемеш. Лекцийыш, консультацийыш эреак коштеш, газетым, журналым да художественный литературым лудеш. Тыге Медведева йолташ практический пашаэш политически калитлалтеш.

Йошкар-Ола районысо партийный ден комсомольский организаций-шамыч выдвигатлыме самырык кадр-шамычым кумшаштышт шуко полшат.

Самырык комсомольский кадр-шамычын эн шерге качествышт—нунын умым чувствоватлымышт нерген Сталин йолташ ВКП(б) XVIII с'ездыште раш подчеркиватлен. Мемнан задача—у самырык комсомольский активын тиде чувствыжым заботливо аклаш да чыла семын развиватлаш. Тиде качествым тошто кадр-шамычын опытышт дене, теоретический закалка дене сочетатлымаште ленинско-сталинский типан самырык руководитель кушкеш, кудо кеч могай задачым решатлаш, кеч могай нелылыкым сеҥаш способный, вражеский агентурым да тудын тӱрлӧ семын маскироватлыме шакше пашажым разоблачатлаш способный лиеш.

Мих. ТОЛСТУХИН.

Ната Бабушкина лӱмеш аэроклубын учлет - отличникше-шамыч: А. И. Лоскутов, А. К. Долгирев, И. С. Аносов.
Фото М. Чуршуковын.

У тунемме ийым сайын вашлиеш

Йошкар-Ола педагогический училище у тунемме ийлан 20 июльышто гына ямдылалташ тӱҥале. Кӱчык жапыште училищын учебный зданий ден общежитийым ремонтироватлен шуктымо, кӧргыштым чыла угыч чиалтыме, 98 партым, 9 классный доскам да моло мебельым ремонтироватлыме. Ситышын постельный принадлежностьым ямдылыме.

Кодшо ийын общежитийыште йӱштӧ ыле гын, тений чыла омсам тӧрлатыме, 500 кубометр пуым ямдылыме. Общежитийыште электричество ден радиом проводитлыме. Преподавательский состав укомплектоватлалтын. Студент-шамычым культурно обслуживатлымаш коҥшо ийысе деч сай лийшаш. Школеш библиотека ден читальный зал организоватлалтыт. Тушто чылаже 25 тӱжем тӱрлӧ книга, 30 экземпляр тӱрлӧ газета лийшаш. Общежитийыште красный уголок-шамыч организоватлалтыт. Духовой оркестр ден баяным налашлан дирекций оксам ойырен. **Литвин.**

РАЙКОМОЛ ОК УЖ

Шернур госбанк пеленсе первичный комсомольский организаций масса коклаште политико-воспитательный пашам ок ыште. Комсомолец-шамыч шкештат политический шинчымашыштым нӧлташ огыт тырше. ВКП(б) историй краткий курсым ик комсомолецат ок изучатле.

Комсомольский собраний январь тылзе годсек ик ганат лийын огыл. Комсомолец организацийын секретарьже Сурнина йолташ шке пашаже верч ок тырше.

Тиде организаций ВЛКСМ Шернур райком деч тора огыл, но райкомол пашаен-шамыч тушко миен огыт тошкал, конкретный полышым огыт пу. **Мокеев.**

Учитель-отличник-шамычын республиканский совещаний

15—17 августышто Йошкар-Олаште учитель-отличник-шамычын республиканский совещанийже лийын. Совещанийыште 1938 — 1939 тунемме ийын итогшо да 1939—40 ийлан основной задача-шамыч нерген обсуждатлыме. Кодшо ийысе итог-шамыч нерген докладым Марийский АССР просвещений нарком Музуров йолташ ыштен.

— Мемнан республикысе школа-шамыч, — ойла докладчик, — эртыше тунемме ийыште ятыр у сеҥымаш-шамычым ыштеныт: 300 наре учитель тунемше-шамычын стопроцентный успеваемостьыш шуынт. 20 эн сай педагог-шамыч ССР Союзын орденже да медальже-шамыч дене наградитлалтыныт. Тунемше-шамычын успеваемостьышт нӧлталтын, школлаште дисциплина саемын, учебно-воспитательный пашам сайрак организоватлыме.

Туге гынат, тиде сеҥымаш-шамыч XVIII партийный с'ездын школа-шамыч ончылан шындыме требованийжылан але тӱрыс огыт отвечатле. Кок ийлан ик классеш кодмашым ликвидироватлыме огыл, южо районлаште успеваемость шотышто паша начар. Тужечын основнойжо — Наркомпрос ден РОНО-шамыч могырым учительствылан полыш начар, отличник-педагог-шамычын опытыштым передаватлымаш уке, тунем лекшым мӧҥгеш тудо классыш ятыр колталтеш, школьник-шамычын чоткыдо шинымашышт верч южо учитель-шамыч начар кучедалыт.

У тунемме ийлан ямдылалтмаште ятыр ситыдымаш-шамыч улыт. Школым ремонтироватлымаш да угыч строитлымаш неудовлетворительный положенийыште, оборудованийым тӱрыс приобретатлыме огыл, топливым ситарыме огыл.

Пренийыште выступатлыше-шамыч Мамаев, Макаров (Сотнур), Певунов (Кырык-Марий район), Виноградова (Йошкар-Ола), орденоносец Некрасова (Морко) да молат верласе ситыдымаш-шамыч нерген, учебно-воспитательный пашам сайын шындышаш нерген, школласе комсомольский организаций ден пионерский организацийын пашашт нерген каласышт. МАССР Наркомпросымат чот критиковатлышт.

ЙОШКАР АРМИЙ РАДАМЫШ КАЯШ ЯМДЕ УЛАМ

Кызытсе международный положений кеч могай минутыштат мланна военный готовностьышто лияш требоватла. Тидым мый сай умленам.

Мый тений шыжым Йошкар Армий радамыш призыватлалтам. Тиде кечылан шукертак ямдылалташ тӱҥалынам. Кызыт мыйын оҥыштем ныл оборонный значок уло. Йошкар Армий радамыш шогалаш ямде улам.

Допризывник **А. Емельянов.**

ВЛКСМ Шернур райкомын учет дене заведующийже.

Пырдыж газетым регулярно луктыт

Уборка жапыште пырдыж газета пашан производительностьшым нӧлталмаште кугун полша. Тидым Параньга район „Кзыл Собон“ колхоз пеленсе пырдыж газетын редколлегийже сай умылен.

Колхозышто кум кечыште ик гана бригадный, вич кечыште общий колхозный пырдыж газета лукталтеш. Газета гоч колхозник-стахановец-шамычын паша опытшт ончыкталтеш. Тыгак пырдыж газета лодырь-шамыч ваштарешат виян кучедалеш. Редактор-шамыч Бурханов ден Нигматуллин колхозник-шамычым пырдыж газетыште активно участвоватлаш моштен мобилизоватленыт. Пырдыж газета колхозышто кугу авторитетым завоеватлен.

Н. Ш. Шуматов.

Призыв кечым вучат

1918—1919 ийлаште шочшо „У Нольо“ колхозысо (Кужеҥер район) допризывник-шамыч призыв кечым сайын ямдылалт вашлийыт. Допризывник-шамыч А. Петров, А. Якимов да В. Якимов 4 оборонный значок гыч иметлат.

„Советский эл ӱмбак фашист-шамыч война денет толыт гын, ме любой минутышто фашистский гад-шамычым двойной удар дене кыраш тӱҥалына“,— маныт нуно.

Поликарпов.

ГЕРМАНСКИЙ МОЛОДЕЖЬ ФАШИСТСКИЙ РАБСТВЫН ИГОЖО ЙЫМАЛНЕ

Германский молодежь коклаште фашистский режим дене недовольство да разочарований эре утларак кушкеш. Фашистский иго ваштареш, принуждений да куллык ваштареш оппозиционный движений кажне кечын шарла.

Иктаж могай профессийым ойырен налаш желатлыше самырык немец-шамычым фашистский чиновник-шамыч игылтыт. Молодежьын специальностьым налаш тыршымыжым нуно „тоштемше романтика“ маныт. Кодшо ий фашистский „Германское профессиональное воспитание“ газетын сведенийже почеш школым тунем пытарыше самырык кокла гыч 254000 енже металлургический промышленностьышто пашам ышташлан возможностьым пушо специальностьым налнеже ыле. Но 147.850 гына шонымо профессийжым изучатлаш возможностьым налын. Школым тунем лекше кокла гыч 37.200 ӱдыр портниха лияш шонышо улыт улмаш, ученица вербы 12.500 гына налыныт.

Возмущатлалтше родитель-шамыч да молодежь шкат, фашист-шамычын сайын илашлан корно манын изобразитлыме „сельский службыш“ принудительно колтымылан энергично сопротивлятлат.

Кузе вара германский молодежь шкенжын ончыклыкшым ялыште ужын кертеш, вет фашистский варвар-шамыч ялым йӧршеш грабитленыт да разоритленыт? Моткоч чот эксплоатироватлалтше шуко батрак-шамыч велӧ огыл ялым коден каят, но ял гыч кресаньык-шамычат шукын каят. „Неужели айдеме, нелым шупшыктышо вольык семын, кече еда 14—16 часым пашам ыштен шуко жапым чытен кертеш манын шонеда?“ — тыге фашистский газетын редакцийышкыже ик самырык кресаньык воза.

Промышленностьыш т а т молодежьын положенийже сай огыл.

Германский молодежь труд аралымашым йодын. Вашмутлан тудо 12-часан паша кечым, йӱд сменым, вредный предприятийласе пашам да пашан орышо гай темпым налын.

Никотин ден алкогольым употребитлыме огыл, кузе фашист-шамыч молодежь ӱмбак клеветатлат, а пелә шужен илымаш да каторжный труд тушко конден, что йоча-шамыч кокла гыч 50 процентшын пӱжӧ таза огыл, германский молодежь гыч 36 процентше плоскоступий дене да моло тӱрлӧ чер дене орлана. Тидыже шуко ий годсек ӱй, коя, муно, сай фрукт да йыраҥ саска ситыдыме улмылан, вий шутыдымо военный муштра, принудительный поход-шамыч улмылан лийын, молодежьым мучашдымын эксплоатироватлыме дене лийын.

„Гитлеровская молодежьын“ сборлаштыже, заводлаште, „Германский трудовой фронтышто“ (фашистский профсоюз) молодежь эре утларак да утларак ойла: таза да виян лияшлан, мланна капиталистический эксплоатаций деч чынак аралымаш, пашаште ик семынак моткоч чот поктымашым пытарымаш, муштырам лушкыдемдымаш, принудительный походым шагалемдымаш кӱлеш.

Германийысе самырык антифашист-шамыч, жестокий террорым ончыде, капиталистический произвол ваштареш выступатлат. Шуко предприятийлаште молодежь вооружитлымаш фашистский программа ваштареш, кужу паша кече ваштареш, пашаште поктымо ваштареш кучедалын, илалше пашазе-шамыч ден пырдыж действоватлат.

Шкенжын захватнический политикажын кажне актше деч ончыч, Австрийым, Чехо-Словакийым, Мемельский областьым военный поработитлымаш деч ончыч фашист-шамыч германский калыкым да тудын молодежьым тыге ондаленыт, пуйто „ынде сайрак лиеш“. Но германский молодежь убедитлалтеш: вес калык-шамычым да эллам поработитлымаш, „великая Германия“ манме лӱмеш Австрийым да Чехо-Словакийым грабитлымаш тудын положенийжым саемда веле огыл, а, наоборот, тудлан у да у нелылыкым, орлыкым да лишенийым конда. Германский молодежьын да оккупироватлыме эллаосе молодежьын илышыже йӧршеш адыш савырнен. Захватнический поход-шамыч, империалистический агрессийын у актше-шамычлан мобилизоватлымаш германийысе молодежьым осознатлаш заставитла, что фашизм империалистический наживылан кӧра тудлан братский шӱгарым шучко колымашым ямдыла. Вӱран фашистский террорым ончыде, дикий преследованийым да моткоч нелә капиталистический пызырмашым ончыде, самырык немецкий революционер-шамыч фашистский иго ваштареш кучедалмаш пашам, эрыкан Германия верч, Карл Либкнехтын да Эрнст Тельманын Германийже верч— шкеныштпт великий пашам героически да успешно ончыкыжат ыштен толыт.

Фриц КНИТЕЛЬЫН статьяже гыч.

Врид. отв. редактора— Я. И. МАЛИНОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—719. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.